

W. W. W. W.

ZSIRAI MIKLÓS

Csak nemrég, előző kötetünkben adtunk hírt arról, hogy ZSIRAI MIKLÓS egészségi állapotára való tekintettel megvált folyóiratunk szerkesztésétől, s máris sokkal, de sokkal fájdalmasabb feladat hárul ránk: búcsúznunk kell ZSIRAI MIKLÓSTól mint embertől és tudóstól is . . . ZSIRAI MIKLÓS 1955. szeptember 9-én hosszú szenvedés után örökre eltávozott körünkéből.

ZSIRAI MIKLÓS 1892 október 10-én született a Sopron megyei Mihályi községben. Középiskolai tanulmányait a soproni evangélikus gimnáziumban, gyanabban az intézetben végezte, amelynek kb. 15 évvel korábban nagy kortársa, GOMBOCZ ZOLTÁN is növendéke volt. Érettségi után a budapesti egyetem bölcsészeti karára iratkozott be magyar-latin-görög szakos hallgatónak, s egyidejűleg tagja volt az Eötvös-Kollégiumnak. Érdeklődése — főleg GOMBOCZ ZOLTÁN hatása alatt — mindjárt az egyetemi évek kezdetén a magyar és a finnugor nyelvészeti tanulmányok felé terelődött, s ezért a finn nyelv gyakorlati elsajátítása végett már a tanári alapvizsga után, 1914 júniusában Finnországba utazott.

Az első világháború kitörése Finnországban érte. Hazatérve katonai szolgálatra jelentkezett, majd az uzsoki harcokban 1915 tavaszán orosz hadifogságba esett. A fogságban — amint önéletrajzában maga írja — bő alkalma nyílt olvasás, nyelvtanulás, társadalomtudományi, történeti, néprajzi, nyelvészeti megfilozófiai munkák tanulmányozása útján ismeretei körének bővítésére. Jól megtanult oroszul, a helyzetadta szűk lehetőségek között tanulmányozta a komi nyelvet, sőt akaratereje, tudásszomja oly erős volt, hogy a Vöröskereszt útján finn könyveket is szerzett és finn nyelvtudását is tökéletesítette.

A hadifogságból csak 1920 végén szabadult — töretlen munkakedvvel és továbbra is lelkes tudományoszeretettel, úgyhogy már 1922-ben be tudta fejezni tanulmányait. 1924-ben az Eötvös-Kollégium tanárává nevezték ki. A kollégiumi tanárság kedvező lehetőséget teremtett számára egyrészt arra, hogy minden idejét tudományos önképzésre, nyelvészeti tanulmányokra fordíthassa, másrészt pedig arra, hogy az újabb, fiatal nyelvésznezemzedék nevelésében részt vegyen. SZINNYEI JÓZSEF nyugalombavonulása után előbb, 1929-től, mint helyettes, majd pedig 1932-től mint a finnugor összehasonlító nyelvtudomány rendes tanára a budapesti egyetem bölcsészettudományi karán működött egészen haláláig. 1941-től 1949-ig vezette a középiskolai tanárképző intézetet és az állami középiskolai tanárvizsgáló bizottságot is, s ebben a minőségben is sok időt áldozott és sokat fáradozott annak érdeké-

ben, hogy az ifjúság leendő nevelői jövendő élethivatásukhoz korszerű ismereteket kapjanak. A Magyar Tudományos Akadémia 1932-ben levelező, 1945-ben pedig rendes és igazgató tagjává választotta. 1944-től 1952-ig elnöke volt a Magyar Nyelvtudományi Társaságnak. Levelező tagja volt a helsinki Finnugor Társaságnak és a finn Kalevala Társaságnak.

Tudományos munkájának gyümölcsei az 1930-as években érlelődtek meg. Kisebb folyóiratcikkek után 1930-ban jelenik meg a — sajnos — folytatás nélkül maradt Finnugor Népnevek I. kötete, a Jugria (NyK. XLVII. és kny.). Jugria volt-e a magyarok őshazája? Van-e e névnek köze az idegen nyelvekben élő, hasonló hangalakú *ungri*, *Hungaria* stb. nevekhez? Kik, hol, mikor és miért alkalmazták az *Ugra*, *Jugria* nevet a manysik meg a chantik őseire és földjére, illetőleg az *ungri*, *Hungaria* nevet a magyarokra és országokra? — Ezek azok a kérdések, amelyek foglalkoztatják. Nyelvészeti érdeklődése átvitte tehát — éppúgy, mint előtte a legtöbb magyar nyelvész, köztük kortársait is — az őstörténeti kutatások területére, vagyis — mai kifejezéssel élve úgy is mondhatjuk — a népek és nyelvük történetének együttes tanulmányozásába mélyedt bele. Kutatásait nagy történeti forrásanyagra alapozza. Ami nálunk az időben különösen szokatlan: jelentős mennyiségű orosz történeti forrásanyagot von be vizsgálódásai körébe, egyben alapos jártasságot árulva el az orosz és általában a szláv nyelvek történetében. A feltett kérdéseket szigorú módszerességgel és kritikával vizsgálja végig. Meggyőzően kimutatja, hogy a Jugria névnek és a magyarok idegen nyelvi nevének közük van egymáshoz: mindkettő az *onogur* népnévre megy vissza s névátvitel útján vált a vele másodlagosan jelzett népek nevévé. Amíg azonban a magyarokra az *onogur* nevet hihetőleg déli orosz törzsek alkalmazták, addig a manysik és chantik őseit bizonyára északi orosz törzsek illették ugyanezzel a névvel, s ebben a körülményben rejlik a magyarázata annak, hogy egyfelől a manysi—chantik egykori közös neve, másfelől pedig a magyarok idegen nyelvi neve különbözik egymástól. Az *on(o)gur* névből csak az orosz nyelvben fejlődhetett a későbbi *ugra* < *jugra* alak.

E szövejtését a szerző földrajzi, etnológiai és történeti megállapításokkal támasztja alá. Eredményei megnyugtatóak, de ezeket nem a korlátolt áltudósok öntelt hangján, megfellebbezhetetlen tényekként tárja elénk. Mint igazi tudós tudja, hogy a több évezredes múlt nem nyitott könyv előttünk; édeskevés a biztos, tényszerű anyag, amire a kutató a történelem előtti időkben támaszkodhatik. Korábban ismeretlen nyelvi adatok és egyéb tudományos kutatási anyag kerülhet felszínre, s ezek módosíthatják a ma mégoly valószínűeknek látszó feltevéseket is. Ezért megállapításaiban a szerző mindvégig óvatos, hangja szerény.

Megint manysi—chanti, de már szűkebb értelemben vett nyelvészeti kérdést dolgoz fel következő nagyobb tanulmányában, „Az obi-ugor igekötők”-ben (Értekezések a Nyelv- és Széptudományi Osztály Köréből XXV/3. 1933). Bebizonyítja, hogy az obi-ugor igekötők nem idegen eredetűek, hanem rendszerük vitathatatlanul ősi előzményekből szervesen kikristályosodott történelmi képződmény. A manysi és a chanti igekötők genetikai kapcsolatban vannak egymással: kialakulásuk már az obi-ugor alapnyelvben megindult, továbbfejlődésük pedig az obi-ugorság különválása óta párhuzamosan folyik. E tanulmánynak is fontos magyar vonatkozása van: a magyar igekötők, amelyek közül mindössze háromnak-négynek van az obi-ugor igekötők közt etimológiai megfelelője, nyilvánvalóan nyelvünk különletében fejlődtek ki,

de már az ugor alapnyelv rendelkezhetett azokkal a kedvező előfeltételekkel, amelyek lehetővé tették, sőt igazában előkészítették az igekötők későbbi kialakulását.

1937-ben jelenik meg ZSIRAI MIKLÓS élete munkájának talán legnagyobb szabású alkotása, a Finnugor Rokonságunk. Ez ismét nem nyelvészeti tanulmány, hanem a rokonnépeinkre és nyelvükre vonatkozó ismereteknek valóságos enciklopédiája, egyben bevezetés a finnugor nyelvtudományba. A finnugor őskortól az 1930-as évekig végigvezet bennünket a történelem országútjain, azokon az utakon, amelyeket finnugor nyelvrokainak, illetve elődeik évezredek leforgása alatt bejártak. Nevük eredetétől elkezdve sokoldalú tájékoztatást nyújt rokonnépeink egykori és mai viszonyairól. Rendkívül széleskörű ismereteknek és nagy olvasottságnak a bizonyítéka ez a könyv. Vele szemben többször utaltak ugyan arra a körülményre, hogy a Finnugor Rokonságunk a maga nemében nem áll páratlanul: Finnországban már több hasonló, összefoglaló jellegű mű előzte meg megjelenését. Tartozunk azonban az igazságnak annak a megállapításával, hogy amíg pl. a hasonló jellegű finn Suomen Suku számos szerző műve, ugyanakkor a Finnugor Rokonságunk egyetlen ember szorgalmának és tudásának a gyümölcse, s amíg az előbbi természetszerűleg elsősorban a finn olvasóközönség számára készült, addig az utóbbi a magyar közönség igényeit tartja szem előtt s azoknak megfelelően egyrészt más oldalról és más terjedelemben világítja meg finnugor rokonságunk egyes tényeit, másrészt pedig olyan fejezeteket is tartalmaz, amelyeknek nincs meg a megfelelőjük a Suomen Sukuban. Az utóbbiak között elsősorban a finnugor nyelvhasznítás történetét ismertető terjedelmes részt kell kiemelnünk, amely beható nyelvészettörténeti tanulmányok eredménye.

A Finnugor Rokonságunk nálunk évtizedek óta erősen érzett hiányt pótol és pótol. Egyfelől megbízható kalauz a nagyközönség számára s alapja az egyetemi oktatásnak is, másfelől pompás összefoglalásaival a szakember számára is igen hasznos kézikönyvül szolgál, és részletes, pontos bibliográfiájával a kutatót is sok hiábavaló keresgéléstől menti meg. Szerzője már 1937-ben haladó tudósként mutatkozott be művével, mert tudományos munkájában nemcsak a szűk szakkörök szempontjai vezérelték, hanem vele egész népünk művelődéséhez akart hozzájárulni.

A Finnugor Rokonságunk megjelenése után ZSIRAI tudományos munkásságának a középpontjában újabb nagy cél állott: kiadni és végre a tudomány számára felhasználhatóvá tenni REGULY ANTALnak száz év óta kiaknázatlanul heverő, pótolhatatlan értékű chanti népköltészeti gyűjtését. Más országok szerencsésebb tudósai számára ez a feladat csupán tudományos feladat lett volna. ZSIRAI számára az 1930-as évek viszonyai között egyben harci kérdés is volt: szívós felvilágosító munkával, lankadatlan tudományos lelkesedéssel, olykor talán megalázkodás árán, de még többször bátor kiállással meg kellett nyernie céljának megvalósításához tudományos életünk akkori hangadóinak a jóváhagyását. Hogy ez milyen keserves feladat lehetett, valamelyest sejtethető magának ZSIRAINAK a soraiból: „Tárgyilagosan meg kell mondanunk, hogy az uráli összehasonlító nép- és nyelvtudomány sohasem élvezte a magyar közönség serkentő rokonszenvének melegét s az intézményes, a rendszeres gondviselés jótéteményeit sem” (Reguly-Könyvtár 1. III. 1.). ZSIRAI MIKLÓS vállalta és csüggedetlenül folytatta a harcot az értetlenség és a szűkkeblűség ellen. Fáradozását végül részben siker koronázta: 1944-ben megjelent az Osztyák Hősénekek I. kötete, tartalmazva REGULY eredeti feljegyzésén kívül

PÁPAY pontosabb fonetikai átírását s a magyaron kívül a német fordítást is. A második világháború befejeződése után megújult Akadémiánk megértő támogatásával ezen első kötetet már 1951-ben követte a második kötet. Ilyenformán igen jelentős az a munka is, amelyet ZSIRAIK már sikerült elvégeznie: tisztázva REGULY hangjelölésének fő sajátosságait, sajtó alá rendezett összesen hat terjedelmes chanti hőséneket, s ezáltal a kutatás számára hozzáférhetővé tette egy, más forrásból egyáltalán nem ismert s közben teljesen kihalt chanti nyelvjárás emlékeinek a többségét. Úgy hittük, a kiadás munkája be is fejeződik az első ötéves tervidőszak folyamán. Reményünk nem vált valóra. REGULY chanti nyelvi szövegyűjteményének szomorú tragédiája, hogy nemcsak gyűjtője maga, hanem előbb első, áldozatos gondozója, PÁPAY JÓZSEF, most pedig a második, ZSIRAI MIKLÓS is idő előtt kidőlt a sorból, s így a Reguly-hagyaték ismét árvaságra jutott.

ZSIRAI MIKLÓS irodalmi munkásságából a már említetteken kívül tudománytörténeti dolgozatainak és méltatásainak a csoportját kell még kiemelni. ZSIRAI tudománytörténeti érdeklődésének csirája bizonyára a REGULY személye és élettörténete meg a Reguly-hagyaték sorsa iránti érdeklődés volt, eredményei pedig egyrészt a Finnugor Rokonságunk már említett tudománytörténeti része, másrészt a Nyelvtudományi Közleményekben, a Magyar Nyelvben és másutt megjelent tudománytörténeti méltatásai. Újabban ZSIRAI tudománytörténeti érdeklődését mégcsak erősíthette ötéves tudományos tervünknek az a pontja, amely haladó hagyományaink feltárását és megismertetését minden téren feladatunkká tette. ZSIRAI e követelménynek a nyelvtudomány terén nagyszabásúan és rendszeres munkával kívánt eleget tenni: „A modern nyelvtudomány magyar úttörői” címen 1952-ben új tanulmány sorozatot indított meg, amelynek első számaként SAJNOVICS és GYARMATHI munkásságának az értékelését mutatta be. A folytatásra már nem kerülhetett sor; betegsége ebben is megakadályozta. Annyit azonban eddigi tudománytörténeti munkásságáról is bizvást elmondhatunk, hogy régi nagy nyelvészeinknek az eredményeit ZSIRAINÁL nagyobb hozzáértéssel senki sem értékelte, s korunk jeles nyelvtudósainak az érdemeit nála szebben senki sem méltatta.

ZSIRAI MIKLÓS több évtizeden keresztül a magyar nyelvtudomány irányítói közé tartozott. Nagymértékben részt vett e tudomány feladatainak kijelölésében, munkamódszere kérdéseinek tisztázásában. Filozófiai képzettsége, sokoldalú tájékozottsága, nagy olvasottsága tették erre képessé és hivatottá. Aránylag kevés dolgozatában mélyedt bele az apró részletekbe, de — amint *Orom* című, alaktani cikke (MNY. XXIII.) mutatja — e téren is tudott kiválót alkotni. A nyelvi jelenségeket általában nagy perspektívában látta. Mi sem állt tőle távolabb, mint a pozitívizmus, az adatok öncélú, magyarázat nélküli halmozása. Világos képet alkotott magának az uráli nyelveken kívül egyéb ismertebb nyelvcsaládok jellemző sajátosságairól is. Ilyen ismeretek birtokában például „Nyelvünk alkata” című dolgozatában (a „Mi a magyar?” című gyűjteményes kötetben: A Magyar Szemle Könyvei XV. 1939) és több, a nagyközönség számára írt cikkében fölüeny biztonsággal utasította vissza a faji góg megszállottjainak téves és megtévesztésre szánt tanait, amelyeket szerzőik a nyelvek különféle sajátosságainak helytelen értelmezése útján is megpróbáltak alátámasztani. Elvi jelentőségű cikkei közül az „Alapszó-beşugárzás a szóképzésben” címűt (MNY. XLI.) kell még kiemelni, amelyben a magyar és a rokon nyelvek

köréből vett példák egész seregével igazolja azt a nézetét, hogy sokszor nem a képző szabja meg a származék jelentését és hangulatkörét, hanem ellenkezőleg: egy bizonyos alapszókategória vagy az alapszavaknak egy szűkebb fogalmi csoportja formálja ki a képzőelem egész jellemét.

Sztálin nagy jelentőségű nyelvtudományi megnyilatkozásait ZSIRAI kitörő örömmel fogadta (vö. „Történelmi fordulat a nyelvtudományban” című cikkét: NyK. LII.). Mint igazi tudós, aki a nyelvek életét saját kutatásai alapján behatóan ismerte, a marxizmus tévtanaival mégcsak átmenetileg sem tudott összebékélni, s mint elméleti kérdésekben járatos kutató SZTÁLIN világos okfejtését nagy élvezettel tanulmányozta s őszinte meggyőződéssel tette magáévá. De ezzel persze nem elégedett meg. „Sztálin cikkei és a történeti-összehasonlító nyelvtudomány” című cikkében (A Magyar Tudományos Akadémia Nyelv- és Irodalomtudományi Osztályának Közleményei I.) számba vette SZTÁLIN útmutatásainak a történeti-összehasonlító nyelvtudomány terén értékesítendő tanulságait s levonta ezeknek gyakorlati következményeit is. Elemezve a történeti-összehasonlító módszer legáltalánosabb hiányosságait, összefoglalja: melyek azok a hibák, amelyeknek az elkövetésétől a jövőben tartózkodnunk kell, s melyek azok a szempontok, amelyeket a marxizmus szellemében végzendő munkánkban fokozottan érvényesítenünk kell. „A magyar nyelvtudomány helyzete és feladatai I. V. Sztálin útmutatásai alapján” című előadásában pedig (A MTA Nyelv- és Irodalomtudományi Osztályának Közleményei II.) egyrészt beszámol eddig végzett munkánkról, másrészt kijelöli jövő feladatainkat, rávilágítva azokra a körülményekre és tényezőkre, amelyek munkánk eredményességére a sztálini cikkek megjelenése után is hátrányosan hatottak. Hő vágya volt, hogy a helyszínen megismerkedhessék azzal a lendületes munkával, amely nyelvrokonaink földjén SZTÁLIN nyilatkozatai után a nyelvtudomány terén megindult, de ahogy egészségi állapota romlott, fájó szívvel be kellett látnia, hogy e vágya teljesüléséről le kell mondania.

ZSIRAI MIKLÓST mint tanárt párját ritkító pedagógiai érzék jellemezte. Logikusan tagolt, világosan megfogalmazott, lényeglátó előadásaiban ügyelt arra, hogy hallgatóit a részletek túlságos halmozásával ki ne fárasssa. Kiváló előadói képességei folytán meg rokonszenves egyéniségével elérte azt, hogy a korábban rendkívül száraz tantárgynak kikiáltott finnugor nyelvészet a kedvelt egyetemi studiumok sorába lépett elő. Negyedszázados egyetemi működése során sok hallgatóját nyerte meg a finnugor nyelvek kutatásának, akik közül többen ma is szenvedélyes szeretettel foglalkoznak tudományukkal, s ha tudományunk a felszabadulás előtt nem nélkülözötte volna a hatalom birtokosainak jóindulatát, a hazai finnugor nyelvészet ma újabb virágkorát élhetné.

Amint talán a fenti sorokból is kiténik, ZSIRAI MIKLÓST egész tudományos pályáján szaktudományának hazai, sajátosan magyar szempontjai vezérelték. A finnugor nyelvek közül elsősorban azokkal foglalkozott, amelyeknek vizsgálata a magyar nyelv és nép múltjának megismerése szempontjából a legtöbb eredménnyel kecsegtetett; a soron levő feladatok közül azoknak az elvégzését vállalta, amelyeknek korábbi elhanyagolása — mondhatni — szinte szégyene volt már a magyar tudománynak; a szakterületén jelentkező igények közül mindenekelőtt azoknak a kielégítésére törekedett, amelyek a magunk portáján, hazánk határain belül jelentkeztek. Távolról sem a sovinizmusnak valamilyen fajtája volt az, ami tudományos céljainak kitűzésében irányította,

hanem azoknak a bajoknak és betegségeknek a felismerése, amelyek a magyar nép helyes önismeretének a kifejlődését akadályozták. Szinte restelkedve vett tudomást egy-egy külföldi azon megállapításáról, hogy saját eredetéről csak kevés népnek vannak olyan zavaros fogalmai, mint a magyarnak. Úgy érezte, ezért saját maga is felelős. Felelősségérzete tollat adott kezébe, hogy kifejtse az igazságot, és gazdagítsa népünk széles rétegeinek az ismereteit a tudomány kétségbevonhatatlan megállapításaival. Meggyőződéssel vallotta, hogy „a nagy igazságokat nem elegendő fölismerni s aztán ünnepélyesen a szaki nyilvántartás vékája alá rejteni, hanem tanácsos őket minél tágasabb körben szertesugározni, népszerűsíteni, a közönség tudatába vésni” (NyK. LI, IX). Egyebek közt ez a meggyőződése tette ZSIRAIT leghaladóbb tudósaink egyikévé. Meggyőződését azóta a tapasztalat sokszorosan igazolta, annak megfelelően finnugor rokonságunk igazságának megismertetéséért és terjesztéséért ZSIRAINÁL többet senki nem is tett. Az eredmény nem maradt el: ifjúságunk nevelői a finnugor nyelvrokonság tényét ma már vérükbe átment tudományos igazságként vallják, s annak tudata ma már mély gyökereket vert népünk legszélesebb rétegeiben is.

De ZSIRAI MIKLÓS nemcsak adott népének, hanem vett is tőle. Neki adta, neki szánta számos írásának tartalmát, a bennük levő ismereteket, vizont tőle vette azt a nyelvet, amelyen a tartalmat, az ismereteket népének tolmácsolta. Nála magyarabban és szebben magyar nyelvész még nem írt, — anyanyelvünk rejtett kincseit úgy, mint ő, legfeljebb ha jeles íróink ismerték, ismerik. A régi nyelv és a népnyelv szépségei egyaránt ihlették tollát: írásaiban ezeket is, azokat is felhasználta. Már-már feledésbe merült magyaros mondatszerkezeteket és szerkezeti elemeket újított fel, népies ízű szavakat avatott irodalmivá. Szinte új nyelven szólaltatta meg a nyelvtudományt, bőségesen élve a régi és a népnyelv magyaros fordulataival, kifejezéseivel, hasonlataival, sőt helyenként közmondásaival is. Nem csoda, hogy stílusával valóságos iskolát teremtett. Ezzel kapcsolatban kisebb jelentőségű az, hogy tanítványai átvették és tovább használgák egyes szavait, kifejezéseit (néme-lyiket a kontár túlzásával le is járatták). Sokkal fontosabb ennél az a tény, hogy egy olyan időszakban, amelyben a magyar nyelv az avatatlan tollforgatók bűnös könnyelműsége és a hivatalos körök nemtörődömsége folytán szinte évről évre észrevehetően romlott, ZSIRAI a nyelvi kifejezéssel szemben szak-tudománya területén továbbra is határozott igényességet érvényesített, tanítványai cikkeiből lelkiismeretesen irtogatta a nyelvi gyomokat és saját írásaival példát mutatott nekik nyelvünk helyes használatára és szépségei-nek értékesítésére.

A nyelvünk rokonságát és népünk eredetét illető kérdésekben vég-érvényesen meggyőzte az igazságról s megnyerte az igazságnak népünk tömegeit, elismertette széles körökben a finnugor nyelvtudománynak mint a genetikus magyarságismerethez nélkülözhetetlen tudománynak a fontosságát, megindította a régóta kiadásra váró, nagyértékű rokonnnyelvi gyűjtések közzétételét s ezzel megvetette a hazai finnugrisztika újabb felvirágzásának az alapját: röviden összegezve ezekben látom ZSIRAI MIKLÓS legnagyobb tudományszerelmét. Tudományos munkásságának folytatását élete fő céljának tekintette. Szorgalmasan gyűjtötte az anyagot a Finnugor Rokonságunk újabb kiadásához. Talán hiszen is áll kiadásra REGULY chanti hagyatékának következő kötete. Maga írja, hogy ezen hagyaték kiadási munkálatai közben nagy-számú szövegkritikai megjegyzést, nyelvi és tárgyi magyarázatot írt össze.

Tőle vártuk az első nagyszabású és korszerű REGULY-életrajzot is. Tudományunknak nagy kára, hogy hosszú betegsége és idő előtti távozása megakadályozta e munkái befejezésében, illetve tervei megvalósításában. Rendkívül fájdalmas tudatára ébrednünk annak, hogy ZSIRAI MIKLÓS már nem dolgozik közöttünk és velünk. Aggódva fontolgatjuk, vajon a jelzett nagy feladatokat az ő tudása és közreműködése nélkül meg tudjuk-e oldani. Távozása után tétovázó rés támadt sorainkban, mégis: élete munkája legalábbis két feladatkörben nem maradhat csonkán, illetőleg folytatás nélkül. Az egyik feladat a Reguly-hagyaték kiadása, amivel halaszthatatlanul tartozunk a legmagyarabb tudománynak, a genetikus magyar történetkutatásnak. A másik feladat még sokkal általánosabb érdekű: őriznünk kell a magyar nyelv tisztaságát és szépségét olyan gonddal és szeretettel, amint ZSIRAI MIKLÓS tette. Bár az ő tollával írni nem tudhatunk, hiszen ehhez az ő művészi ihletettsége is kellene, e munkában fáradhatunk nem szabad, megalkudnunk nem lehet.

Ezek azok a feladatok, amelyeknek végzésére kötelez bennünket ZSIRAI MIKLÓSNAK, a tudósnak és a magyar nyelv nagy művészeének az emléke.

LAKÓ GYÖRGY

YRJÖ HEIKKI TOIVONEN

1890—1956

Kevéssel folyóiratunk e kötetének megjelenése előtt érkezett el hozzánk a gyászír: YRJÖ HEIKKI TOIVONEN, a Finn Akadémia tagja, 1956. május 16-án meghalt. Az elhunytban a finnugor nyelvészet művelői szaktudományuk egyik legkiválóbb képviselőjét, a Magyar Tudományos Akadémia és a Magyar Nyelvtudományi Társaság tiszteleti tagját gyászolja.